

Verkoop van tabak aan jongeren onder de 16 jaar

November 2009

O I V O

Onderzoeks- en Informatiecentrum
van de Verbruikersorganisaties

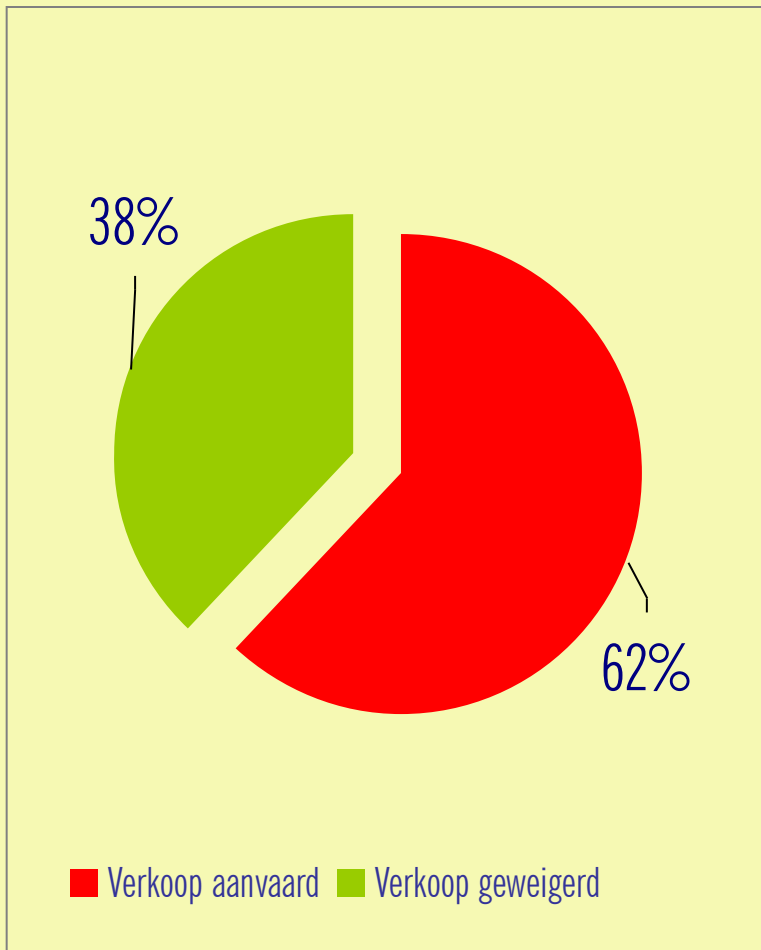
Doelstellingen

- Het doel van deze studie bestaat erin de naleving van de wetgeving betreffende de verkoop van tabak aan jongeren onder de 16 te evalueren.
- Deze studie moet de beleidvoerders in staat stellen om te beschikken over gegevens betreffende de naleving van de wetgeving en van het verbod om tabak te verkopen aan jongeren onder de 16 jaar.
- Wat zegt de wet?
 - De wet van 19 juli 2004 wijzigt die van 24/01/1977 betreffende de bescherming van de gezondheid van de consumenten met betrekking tot de voedingsmiddelen en andere producten door twee nieuwe paragrafen aan artikel 6 toe te voegen.
 - Zo is sinds 1 december 2004 de verkoop van tabak aan jongeren onder de 16 jaar verboden. Er kan van elke persoon die tabaksproducten wil kopen, gevraagd worden dat hij of zij bewijst de leeftijd van 16 jaar al bereikt te hebben.
 - Die beschikking stelt de verkopers van tabak (kioskhouders, nachtwinkels, café-uitbaters, super- en hypermarkten, winkels enz.) in staat om zich van de leeftijd van de koper te vergewissen en hem of haar desgevallend de verkoop van tabak te weigeren.

Methodologie

- Mystery shopping uitgevoerd door jonge kopers (van 12 à 15 jaar) in verkooppunten van tabaksproducten
 - 162 verkooppunten werden in augustus en september 2009 bezocht door jonge kopers, onder toezicht van een OIVO-onderzoeker.
 - Aselecte gegradeerde steekproef. De gemeenten werden geselecteerd in functie van de spreiding van de verkooppunten en van de bevolking, met aandacht voor een evenwichtige spreiding van de verschillende types van verkooppunten.
 - De resultaten hebben een gepaste statistische verwerking ondergaan.
 - De totale foutmarge op de steekproef bedraagt 7%.
- De jonge kopers werkten volgens twee scenario's:
 - Scenario 1: een pakje sigaretten kopen
 - Scenario 2: bij weigering door de verkoper het argument « Het is voor mijn ouders » proberen.

De verkoop van tabak

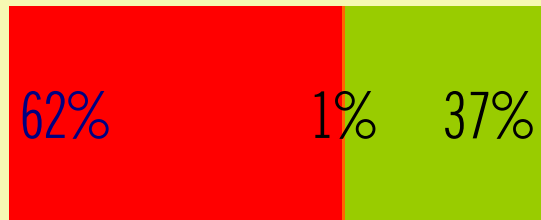

- Een pakje sigaretten kopen
- Spontane verkoop

- 62% van de bezochte verkooppunten aanvaardden zonder voorbehoud om aan de vraag van de jonge koper te voldoen en hem/haar een pakje sigaretten te verkopen.

Basis: verkooppunten van tabak

De verkoop van tabak

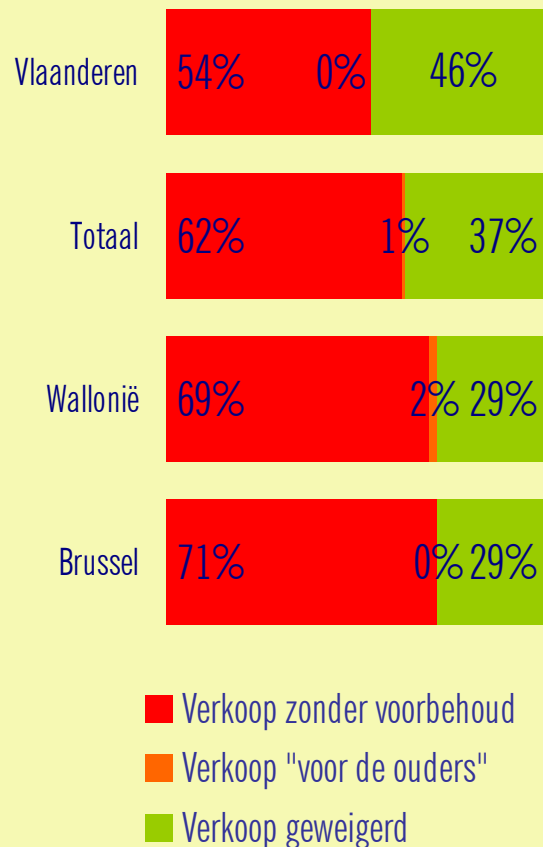
- Verkoop zonder voorbehoud
- Verkoop "voor de ouders"
- Verkoop geweigerd

- Een pakje sigaretten kopen
- Spontane verkoop

- Bij weigering wordt het argument « voor de ouders » door 1 op de 100 verkopers aanvaard. Daardoor neemt het aantal verkooppunten dat aanvaardt te verkopen toe en komt het op 63%.

Basis: verkooppunten van tabak

De verkoop van tabak

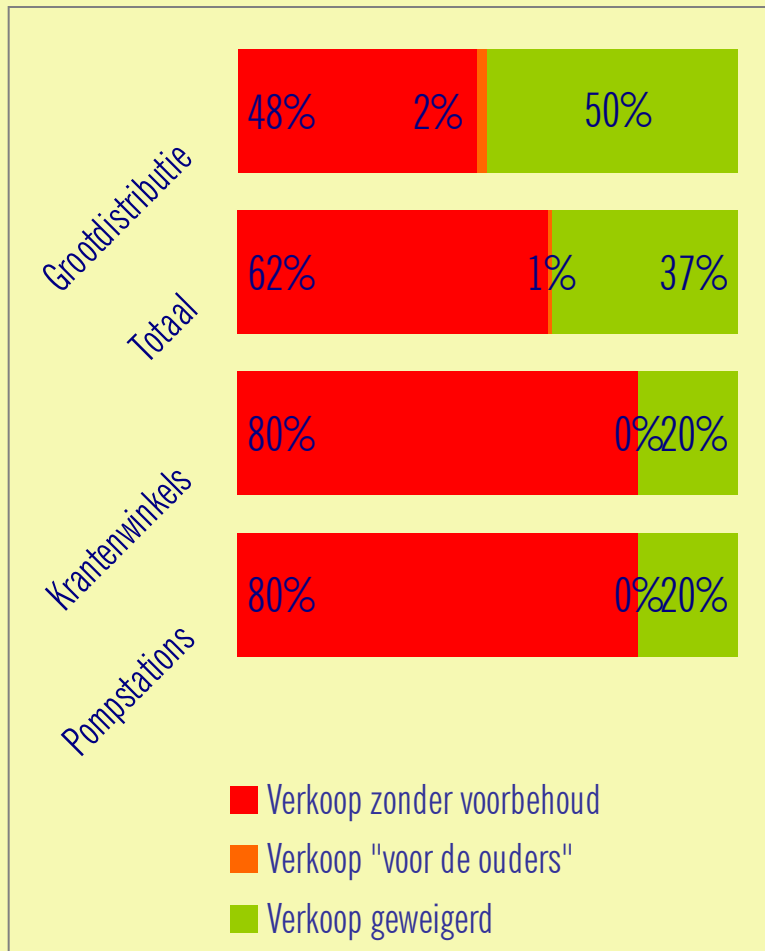

- Een pakje sigaretten kopen
- Verschillen volgens gewest

- De verkoop van tabak aan jongeren onder de 16 komt frequenter voor in Brussel (6 op de 10 gevallen) en in Wallonië (7 op de 10 gevallen) dan in Vlaanderen (5 op de 10 gevallen).
- In de voorbije 3 jaar is de verkoop van sigaretten sterk afgenomen in Vlaanderen (van 94% naar 54%), maar sterk toegenomen in Wallonië (van 49% naar 71%) en in Brussel (van 40% naar 71%).
- De verkoop aan een jongere die beweert dat de sigaretten « voor zijn ouders » bestemd zijn, is zo goed als verdwenen.

Basis: verkooppunten van tabak

De verkoop van tabak

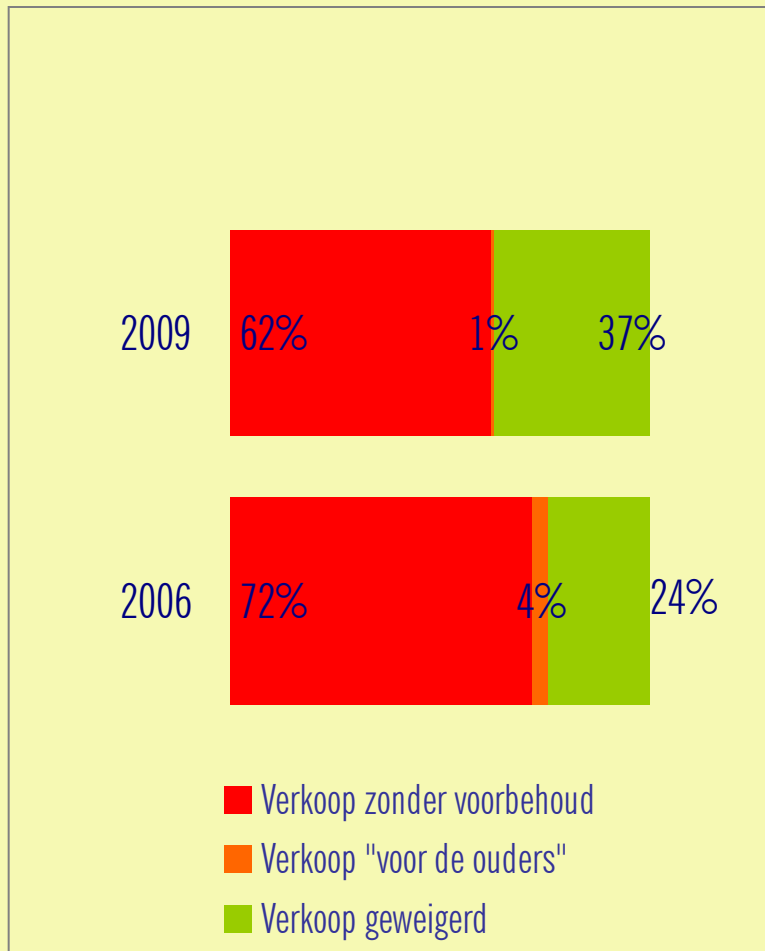

- Een pakje sigaretten kopen
- Verschillen volgens type verkooppunt

- De verkoop van tabak aan jongeren onder de 16 gebeurt frequenter in de krantenwinkels en de pompstations (8 op de 10 gevallen) dan in de grootdistributie, waar 1 op de 2 verkooppunten (nog) sigaretten verkoopt, ondanks het wettelijke verbod.

Basis: verkooppunten van tabak

De verkoop van tabak

- Een pakje sigaretten kopen
- Evolutie

- In 2006 verkochten 72% van de verkooppunten tabak aan minderjarigen. Drie jaar later, in 2009, doen 62% dat nog altijd, ondanks meerdere sensibilisatieacties.
- Nauwelijks 10% van de verkooppunten zijn in die drie jaar met de verkoop van tabak aan minderjarigen gestopt.

Basis: verkooppunten van tabak

De weigering om tabak te verkopen

- **Er worden meerdere argumenten gebruikt:**
 - **Angst voor de inspectiediensten**
 - Ik zou hoge boetes kunnen krijgen. Ze hebben al controles gehouden en ik ben bang om een zware boete te krijgen.
 - **Herinnering aan een controle**
 - Ik zou hoge boetes kunnen krijgen. Ze hebben al controles gehouden en ik ben bang om een zware boete te krijgen.
 - Ik heb al controles gekregen.
 - **Naleving van de wetgeving**
 - De wet verbiedt ons om aan jongeren onder de 16 te verkopen
 - Het is bij wet totaal verboden
 - Ik mag er geen geven aan de jongeren

Affichering die niet wordt nageleefd

- Op de inkomdeur hangt een zelfklever met de melding dat de verkoop van tabak aan jongeren onder de 16 jaar verboden is. Aan de kassa worden de sigaretten die de jonge enquêteurs voorleggen, zonder probleem afgerekend.

Synthese en conclusies

- De wetgeving betreffende het verbod op de verkoop van tabak aan jongeren onder de 16 jaar wordt duidelijk niet nageleefd. En dit ondanks een grote bewustmakingscampagne naar de verkopers toe.
- Het zal ongetwijfeld noodzakelijk zijn om enerzijds de verkopers aan het verbod te herinneren, maar anderzijds ook de positieve houding van de verkopers die het verbod toepassen aan te moedigen.
- Aan verkopers die in fout zijn, zou men best afschrikkende boetes opleggen en als de overtreding van het verbod blijft voortduren, moet men de verkoop van die producten definitief uit handen nemen van de verkopers die de wet niet naleven.

Verantwoordelijke uitgever :
Marc Vandercammen

OIVO
Stichting van openbaar nut
ON 417541646
Paapsemiaan 20 - 1070 BRUSSEL
Tel. 02/547.06.11 - Fax. 02/547.06.01
www.oivo.be

Uitgave 2009
Catalogusreferentie – 978-09

D 2009-2492-100
©OIVO

Prijs : 12 €

Overnames voor niet-commerciële doeleinden toegelaten mits bronvermelding